

«Ο δράκος στενοχωρήθηκε· συλλογιστήκανε για μιὰ στιγμή κι ἀποφασίσανε νὰνάψουνε φωτιά μεγάλη καὶ νὰ κάψουνε τὸ κουδάρι· ἔτσι θὰ εἶτανε σίγουρο πὼς δὲ θὰ μπερούσε νὰ τὸ βρῇ. Τὴν ὥρα πού τῶριξε κείνη στὴ φωτιά, ὁ σύντροφος παραφύλαξε τὴν κίνηση καὶ τὸ πῆρε, δίχως κανέναν ἀπὸ τοὺς δυὸ τοὺς νὰ τονέ στοχαστῇ, γιατί φόραγε τὸ καπέλλο τῶν τριῶν ἀδερφάδων. Ἡ βασιλοπούλα ἔμεινε λιγάκι μὲ τὸ δῖγκο καὶ τὰ ξημερώματα γύρισε σπίτι της· ὁ σύντροφος καθάλισκε τὸν τράγο μαζί της καὶ γυρίσανε πολὺ γρήγορα.

Ὅταν ὁ νιὸς κατέστηκε πάλι στὸ βασιλικὸ τράπεζι, ὁ σύντροφος τοῦ εἶχε δοσμένο τὸ χρυσὸ κουδάρι. Ἡ βασιλοπούλα εἶταν' ἀκόμα πρὶν ὁμορφὴ καὶ πρὶν περήφανη ἀπὸ τὴν προσηγορίαν μέρα· σὰν ἀποφάγανε, ἔσφιξε γερὰ τὰ χεῖλιά της καὶ τοῦ εἶπε:

— Δὲ θὰ μὲ δώσης πίσω τὴ χρυσή μου κουβαρίστρα πού σοῦ ἔδωσα χτές βράδι νὰ φυλάξης;

— Μάλιστα, εἶπε ὁ νιός, νὰ σοῦ τὴ δώσω νὰ τὴν. Καὶ τὴν ἔριξε πάνω στὸ τραπέζι, πού σείστηκε δάκαίρει, καὶ ὁ βασιλεὺς πετάχτηκε δρόμος ἀπὸ τὴ θέση του.

Ἡ βασιλοπούλα γέννηκε κίτρινη σὰν τὸ νεκρό, μὰ σὲ λίγο ξαναβρῆκε τὸ μαργιόλικο καὶ ἱρωτικό χαμόγελό της καὶ τοῦ εἶπε πὼς εἶτανε πολὺ ἔξυπνος καὶ πιτῆδειος· τώρα μονάχα μιὰ μικρὴ δοκιμὴ τοῦ ἀπόμεινε: σὰν εἶσαι ἀρκετὰ ἔξυπνος πού νὰ μὲ φέρης αὐρὴν τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ, τὸ πᾶμα πού ἔχω στὸ νοῦ μου, θὰ μὲ στεφανώθῃς καὶ θὰ εἶμαι πιά δική σου, εἶπε.

Ὁ νιὸς πίστεψε τὸν ἑαυτοῦ του καταδικασμένο, γιατί τοῦ φαινόταν' ἀδύνατο νὰ μαντέψῃ ποτὲς τί συλλογιότανε κείνη καὶ ἀκόμα πρὶν ἀδύνατο νὰ τῆς τὸ προμηθεύῃ καὶ σὰν γύρισε στὴν κάμαρά του δὲν ἔβρισκε τρόπο γιὰ νὰ συχάσῃ. Ὁ σύντροφος τοῦ εἶπε πὼς μπορούσε νὰ μείνῃ ἡσυχος, γιατί τὰ πᾶματα θὰ τοῦ ἐρχόντανε βολικά καθὼς τίς δυὸ πρῶτες φορές, καὶ ὁ νιὸς στὸ τέλος πῆρε θάρρος καὶ πλάγιασε γιὰ νὰ κοιμηθῇ.

Τότες ὁ σύντροφος ἔτρεξε βρῆκε τὸ σιδερά καὶ τοῦ εἶπε νὰ βάλῃ τετρακόσες οὐκάδες σίδερο στὸ σπαθί του, καὶ ἀφοῦ τοῦ τὸ ἔκαμε αὐτό, ἔρθε στὸ στάβλο καὶ κατέβασε τοῦ τράγου ἀνάμεσα στὰ κέρατα μιὰ σπαθιά, πού τὸν ἔκαμε νὰ πεταχτῇ ἀπὸ τὸν ἑνα τοῖχον στὸν ἄλλον.

— Πότε ἡ βασιλοπούλα θὰ πάῃ νὰ νταμώσῃ τὸν ἀγαπητικό της ἀπόψε; ρώτησε.

«Ἐδῶ νὰ πιστέψουμε τὸν Περραιβό, νίκησε τοὺς Τούρκους τῆς Ἡπειροῦς ἀπερπατώντας μὲ τὰ φλάμπουρά του». Ἀρματωλὸς λοιπὸν μαζί καὶ Κλέφτης μᾶς παρστανεῖται καὶ ὁ Τζιοβάρης στ' ἀκόλουθο τραγοῦδι τοῦ δέκατου ἑβδομοῦ αἰῶνα.

«Δάλης, κοῦκκε, λάλησε, λάλα. κατμένο ἀηδόνι, λάλα κα' ἐὸν ἀγοπέλαγο πού πλένε τὰ καράβια, Ρωτᾶτε γιὰ τὸ Νικολό, τὸ Νικολό Τζιοβάρη, Ποῦταν στὸ Λοῦρο ἀρματωλός, πού Καρπενήσι [κλέφτης, κτλ.]

Δύσκολο λοιπὸν νὰ ξεχωρίσῃς Ἀρματωλὸ ἀπὸ Κλέφτη. Εἶτανε Κλέφτικη καὶ τῶνε δυωνὴν ἡ ζωή. Καὶ τί παραξένο, ἀφοῦ πρῶτο, καθὼς εἶδαμε, ὁ Κλεφτισμὸς αὐτὸς καινούριο πᾶμα δὲν εἶτανε παρ' ἀκμαζε στὰ ἴδια περίπου βουνὰ καὶ σὲ πρὶν κλασσικούς καιρούς. Δεύτερο καὶ πρὶν σπουδαῖο, οἱ νεώτεροι αὐτοὶ Κλέφτες, ἀναγκασμένοι καθὼς εἶτανε πάντα νὰ φυλάζονε σὲ στεῖρους καὶ ἄγονους τόπους, ἔτοιμοι πάντα νὰλλάζονε λημέρια, πάντα μὲ τὸ σπαθί στὸ χέρι καὶ μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα, ἀπὸ πού ἄλλοι μπορούσαν νὰ ζήσουνε παρ' ἀπὸ τὴν ἀρπαγὴ; Πού νὰ βροῦνε θροφή παρ' ἀπὸ τάρνια καὶ τὰ γίδια τῶν Μπέηδων καὶ τῶν Ἀγάδων πού χαιρόν-

— Στὴ μιὰ, μούγκρισε ὁ τράγος.

Τὴν εἰπωμένη ὥρα, ὁ σύντροφος περίμενε στὸ στάβλο φορώντας τὸ καπέλλο τῶν τριῶν ἀδερφάδων γιὰ νὰ μὴ φαίνεται, καὶ ἀφοῦ ἡ βασιλοπούλα ἔτριψε μὲ τὴν ἀλοιφή τὸν τράγο καὶ τοῦ εἶπε κατὰ τὴ συνήθειά της νὰ πετάξῃ ἀνάερα στὸν ἀγαπητικό της, πού τὴν περίμενε στὸ βουνό, ξαναπετάξανε πάλι μὲ τὸ σύντροφο καθάλα στὴ ράχη· ἀλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν εἶχε λαφρὶ τὸ χέρι του, γιατί χτύπαγε τὴ βασιλοπούλα μιὰ ἀπὸ δῶ μιὰ ἀπὸ κεῖ, ὥς πού τὴν καταζάλισε. Φτάσανε στὴν ἀκρὴ τοῦ βουνοῦ, χτύπησε κείνη τὴν πόρτα, τοὺς ἀνοίχτηκε, καὶ μπήκανε μέσα στοῦ ἀγαπητικοῦ της.

Ἐδῶ τοῦ παραπονίθηκε, ἀναστίναζε βαθιά, δὲν ἔξερε γιατί εἶτανε τόσο κακοδιάθετη. Τί ἄσχημο ταξίδι! σὰ νὰ τὴ χτύπαγε κάποιος σὰ νὰ χτύπαγε τὸν τράγο, καὶ βέβαια θὰ εἶτανε κίτρινη καὶ θὰ εἶχε μελανάδες σ' ὅλο της τὸ κορμί, τόσο κοπιωτικό εἶτανε τὸ ταξίδι· κατόπι δηγήθηκε πὼς ὁ γαμπρὸς τῆς εἶχε δώσει πίσω τὴν κουβαρίστρα μὲ τὸ χρυσὸ νῆμα· μὰ πὼς κατάφερε νὰ τὴν πάρῃ, μῆτε κείνη μῆτε ὁ δράκος δὲν μπορούσαν νὰ φανταστούνε.

— Μὰ ξέρεις τί συλλογίστηκε; ρώτησε κείνη.

«Ὁχι, ὁ δράκος δὲν μπορούσε βέβαια νὰ τὸ ξέρῃ

— Ἐ λοιπόν, τοῦ εἶπα πὼς αὐριο τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ ἔπρεπε νὰ μὲ φέρῃ τὸ πᾶμα πού ἔχω στὸ νοῦ μου καὶ τὸ πᾶμα· αὐτὸ εἶτανε τὸ κεφάλι σου. Ἀγάπη μου, πιστεύεις πὼς θὰ μὲ φέρῃς νὰ μὲ τὸ προμηθεύῃ; εἶπε ἡ βασιλοπούλα χαϊδεύοντας τὸ δράκο.

— Δὲν τὸ πιστεύω, εἶπε ὁ δράκος καὶ ἄρχισε νὰ γελά καὶ νὰ κακανίζει σὰ χωριάτης· καὶ οἱ δυὸ τοὺς ὁ δράκος καὶ ἡ βασιλοπούλα συλλογιότανε πὼς ὁ νιὸς θὰ δινότανε στὸν τροχὸ καὶ οἱ κοράκοι θὰ τοῦ βγάζανε τὰ μάτια πρὶν κατορθώσῃ νὰ τῆς φέρῃ τὸ κεφάλι τοῦ δράκου.

(Στᾶλλο φύλλο τελώνει)

ΔΗΜΟΣ ΜΙΤΤΛΗΝΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

I

Σβήσαν τὰ κάρβουνα στὸ τζάκι,
Καὶ σκοτεινὰ μεγάλη ἐχούθη·
Τὸν κλώσθη τόλιξε ἡ γριὰ μας
Καὶ τὸ μικρὸ μας ἐκοιμήθη.

τανε κάθε βοσκοτοπιὰ, κάθε λιβάδι, χωράφι ἢ περὶβόλι; Κατεβαίνανε μάλιστα ὡς στὰ χωριά καὶ ὡς τοὺς πύργους, καὶ ἀφοῦ ἀρπάζανε τοὺς ἀληθινούς κλέφτες, τοὺς Μπέηδες, τοὺς φέρνανε στὰ βουνὰ καὶ τοὺς φυλάγανε ὥσπου νὰρθοῦνε τὰ λύτρα. Καὶ καθὼς εἶπαμε, δὲν ἀφύνανε μῆτε τοὺς Χριστιανούς, τοὺς κλέφτες τῆς τιμῆς τῆς πατρίδας τοὺς, πού προτιμοῦσαν τὴν προστασία τοῦ τύραννου ἀπὸ τὰ κακοπάθια τῆς βουνήσιας ζωῆς, πού δὲν ἀνεβρίνανε νὰ συνεδέσσανε τύχες καὶ μέλλοντα μὲ τὰντρενωμένα τὰδέρφια τοὺς, γιὰ νὰ ταχύνουνε τὸ πῆξιμο τοῦ Ἐθνους· σὲ μιὰν ἀχώριστη καὶ ἀδάμαστη δύναμη.

Τὴ ζουγραφίζει, ἄς εἶναι καὶ μὲ μιὰ λέξη, καὶ αὐτοῦν τὴ δουλοπρεπὴν τὸ Τραγοῦδι τοῦ Ἀρματωλοῦ τοῦ Λιθίνου (τέλει τοῦ δέκατου ἑβδομοῦ αἰῶνα).

Σὲ σένα, Μῆτρο μου γαμπρέ, Σταθούλα ψυχογιέ μου,
Ἀφίνω τὴ γυναῖκα μου, τὸ δόλιο μου τὸ Γιῶργη,
Ποῦναι μικρὸς γιὰ φαμελιά, καὶ ἀπ' ἄρματα δὲν ἔξερε.
Καὶ σὰ διαβῇ τὰ δεκαννὰ, καὶ γίνῃ ποληκάρη,
Ἐλάτε νὰ ξεθάψετε τὰ δόλια τᾶρματά μου,
Ποῦ τᾶχωσα στὴν Ἐκκλησίᾳ μέσα στὸ Ἅγιο Βῆμα,
Νὰ μὴ τὰ πάρουν τὰ σκυλιὰ καὶ Τοῦρκο-Κωσταντινάκης

Ὡστε Τοῦρκο-Κωσταντᾶκης καὶ Τοῦρκοι ἐνα

Ἐνα βιβλίο πού κρατοῦσα
Ἀπὸ τὰ χέρια ἔπρεσε χάμουν,
Τῆς γάτας στράψανε τὰ μάτια
Ποῦ ἔρθε νὰ γλυφτῇ σιμά μου.

Ὁ κύρης μας ἀπὸ τὸ μνημό
Ἦρθε κρυφὰ στὴν κάμαρά μας
Νὰ μᾶς φιλήσῃ. Ἀυπημένα
Ἐτρίξε κάπιο κόνισμά μας.

II

Τῆς ἀγχιπητῆς Δίας Ἀλεξάντρας Παπαδόσκου

Τὸ μαγικὸ νηοῦνι, πού πηγαίναμε
Οἱ δυὸ κάθε βραδυὰ μαζί
Στὸν ἄμμο του νὰ δειροπλάσουμε
Μιὰ χρυσογάλανη ζωή.

Τὸ μαγικὸ νηοῦνι μας ἐχάθημε!
Τώρα ποτὲς πιά δὲ θὰ πᾶμ' ἐκεῖ
Στὸν ἄμμο του νὰ δειροπλάσουμε
Τὴ χρυσογάλανη ζωή.

III

Στοῦ χωραφιοῦ τὴν ἄκρᾳ τὰ δέντρα φυτεμένα
Στὸ δρομαλάκι τὰ κλαδιὰ γέρουνε φορτωμένα
Ἀπὸ τ' ἀφράτα ὀπωρικά. Γιὰ δέτα μᾶς καινοῦνε.
Τώρα λείπουν οἱ φύλακες καὶ μάτια δὲ θὰ δοῦνε
Τὰ χέρια σὺν τὰ κόφτουνε γοργὰ, γοργὰ, κλεφτάτα!
Κ' ἐσύ, καλή μου, τὴ λευκὴ ποδιὰ σου πάνω κρᾶτα
Νῦν τὴ γιομίσω. Κ' ἔπειτα σὸ σπῖτι οὐ γυροῦμε
Στοῦ νοικοκύρη των τὴ γιὰ νῆν' τὰ γλυκοφιλοῦμε.

Σμύρνη VI 108

ΤΩΝΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΗΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Ο ΖΟΥΡΑΟ ΜΑΝΤΥΑΣ

Φίλε «Νουμά».

Θὰ διάβασες στὶς ἐφημερίδες τί βρισκίς εἶπε ὁ Μιστριώτης γιὰ τὸν Κρουμπάχερ τώρα τελευταῖα ἰ-ζαιτίας τῶν 500 δρ. πού ἀρνήθηκε τὸ Πανεπιστήμιο στὸ σφῶ Γερμανὸ ἐπιστήμονα γιὰ ὅσα καλὰ κάνει στὴ Βυζαντινὴ φιλολογία καὶ ἱστορία.

Τώρα νομίζω πὼς καλὰ θάτανε νὰ ξέρης τί εἶπε μιὰ φορὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μιστριώτης γιὰ τὸν ἴδιο τὸν Κρουμπάχερ, δταν δὲν εἶχε φανῇ ἀκόμα τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ δὲν εἶταν φάθος νὰ ἀμφισβητήσῃ

πᾶμα. Ἐνα πᾶμα μὲ τοὺς Τούρκους καὶ οἱ Προεστοί, καὶ οἱ συγγενῆδες τοὺς ἀκόμα.

Ὁ Σκυλοδῆμος ἔτρωγε στὰ ἔλατ' ἀποκάτου, καὶ τὴν Εὐλήνην στὸ πλερὸ εἶχε νὰ τὸν κερᾶσῃ. Κέρνα μ' Εὐλήνην μου ὁμορφῇ, κέρνα μ' ὅσο νὰ φέξῃ, Ὅσο νὰ βγῇ ὁ Ἀδύγερινός, νὰ πάῃ ἡ Ποδλία γιῶμα, Κι ἀπὸ σὲ στέλνω σπῖτι σου μὲ δέκα παληκάρια. Ἀἴμο, δὲν εἶμαι δοῦλα σου, κρᾶσι νὰ σὲ κερᾶσω. Ἐγὼ μ' αἶμα νύφη προσοτῶν, καὶ ἀρχόντιν θυγατέρα.

Φυσικὰ βέβαια καὶ ἡ περηφάνεια τῆς Εὐλήνης, ἀφοῦ εἶτανε προσετῶνε γενιά. Ὅμως ἐμεῖς τὴ θέλαμε πρὶν περήφανη γιὰ ἑνα Κλέστικο φίλημα παρὰ γιὰ τᾶρχοντικά της συγγενολογία. Ὡς τόσο ὁ Κλέφτης σπάνια κυριεύτανε ἀπὸ τέτοιους πειρασμούς. Καὶ καθὼς ὁ Κρητικὸς δὲν ἔβλεπε ὡς μῆτε τὴ γυναῖκα του σὰν τοιμαζότανε γιὰ πόλεμο, ἔτσι καὶ ὁ Κλέφτης τῶς σὲ κακὸ νὰ προσβάλλῃ γυναῖκας τιμῇ.

Παραξένο καὶ ἀξιοσημειωτὸ πᾶμα, πού ὕστερ' ἀπὸ τοὺς Προεστοὺς καὶ τοὺς παρατρεχάμενους τῶν Πασάδων καὶ τῶν Ἀγάδων, ἀγαπούσανε νὰ πιάνουνε Καλόγερους! Ἀσβεστὴ δχτρητὰ ἐναντίοι τοὺς, κατατρεγμὸς καὶ πόλεμος ἀλύπητος. Δὲς καὶ τὸδλεπε ἡ Κλέφτικη ἡ ψυχὴ πὼς τὸ ἔθνος ἤθελε τότες